

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: D MINE CA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe an an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 9 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe an an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 6084/896.

Cerculariu,

cătră tôte o'ciile protopresviterali și parochiali; din districtul Consistoriului greco-oriental român din Arad.

Dupăce la finea acestui an so'ariu espiră și periodul de trei ani 1894, 1895 și 1896, pentru care au fost alese corporațiunile noastre bisericești, adecă: comitetele și epitropiele parochiale, apoi sinódele, comitetele și epitropiele protopresviterale; și intruna cu acésta espirând și mandatul acestor corporațiuni: acelea urméză a se restaură de nou, pe următoriu period de trei ani: 1897, 1898 și 1899.

După ce insă se șcie din pracsă vieții constituționale a bisericei noastre de până acum, că asemenea restaurări numai acolo s'au potut efectui spre mulțumire comună, unde s'a ținut cont de dreptul tuturor factorilor chiămați a concurge la asemenea restaurări, și unde acei factori au fost conduși de a-deverată interesare pentru promovarea scopului urmărit de biserica noastră națională: nu putem din destul recomandă și la acésta ocașiune, ca atât la pregătirea lucrărilor premergătore, cât și la însuși actul restaurării, fiecare membru din sinul bisericii noastre, să aibă în vedere, că pe lângă frumoșa chiămare, are și datorința de a conlucra în spiritul conciliant al evangheliei, pentru îndulcirea și alipirea tuturoră cătră sânta maica noastră biserică națională, și cătră frumoșele ei instituțiuni, și prin acésta pentru promovarea vieții religioșe-morale și culturale a poporului.

Avënd acestea în vedere precum și aceea, că lucrurile premergătore restaurării sunt: *compunerea și rectificarea listei alegătorilor*, apoi *compunerea și censurarea socoșilor* despre averile manipulate prin epitropiile parochiali și cele protopresviterali, și în fine *compunerea inventariului* despre averea mobilă și imobilă a parochiei și respective a protopopiatului astfel pentru-ca restaurarea cestionată se se

pótă efectui pretutindenea în bună înțelegere, spre mulțumirea comună și la timp, în conțelegere cu Consistoriuul nostru diecesan, conform dispusățiunilor stat. org. și a normelor în vigóre, decretăm respective impropsetăm următorele norme de procedură.

1. **Indatorăm oficiile parochiali**, că îndată după primirea acestui cerculariu, se provóce comitetele parochiali că, în conțelegere cu acele oficii parochiali, să facă și să rectifice lista membrilor sinodului parochial, conform §-lui 5 din Reg. pentru parochii și a §-lui 6 din stat. org. respective în sensul cerculariului nostru dto 6/18 Decembre 1892 Nr 5631/1892. emanat pe basa suscitașilor §-i, avënd compunerea și rectificarea se se facă — precât numai e posibil — nainte de încheierea anului.

Fiind vorba de lista membrilor sinodului parochial, nu potem din destul recomănda factorilor chemați a compune și rectifica acésta listă, că deosebi la esplicarea și aplicarea §-lui 6 din stat. org. se nu aibă în vedere numai litera legii, ci se nisue a și asecura fie-căruia dreptul cuvenit în sensul legii, apoi se aibă în vedere și pacea și dragostea creștinóscă, carea trebuie să existe între credincioșii unei și aceliași biserice, ca astfel se se evite tôte ne-mulțumirile și reclamele.

2. **Indatorăm mai departe oficiile parochiali** se provóce epitropiele parochiali să-și încheie diuarele, să-și facă socoșile și se le presinte de timpuriu comitetului parochial, ér acésta se le censu-reze, fără amănare, dar nesmintit în ședința dela finea lui Dec. a. c. (stat. org. §. 21.) séu cel mult la 8 zile după aceea, astfel, că la 1. Ianuaru 1897, séu cel mult la 8 zile după aceea se se pótă așterne Sinodului parochial, ca acesta de o parte se cunoșcă și ea averii parochiei, ér de altă se pótă a-pretia după merit zelul și activitatea epitropiei și a comitetului fungente.

Fiind vorba de socoși și avënd în vedere, că nu toți epitropii sunt în stare a-și face singuri so-

coșile, îndatorăm pre conducătorii oficiilor parochiali, se dea mână de ajutoriu epitropilor, și în cas de lipsă însuși ei, preoții conducători ai oficiilor parochiali, să compună ele socioți, cu totă conșcința, ținând în vedere nu numai interesul material al fondurilor și fundațiunilor manipulate prin respectivii epitropi, și interesul moral al bisericii: de a nu asupra și a nu supăra pre credincioși, ci precum totdeauna așa și acuma să-i tracteze cu bunăvoință și blandetă; ér acolo, unde dóră s'ar observa ceva neregularități în socioți, se lumineze și capaciteze pre respectivii epitropi despre sminta lor, să-i facă a-și îndrepta acea smintă până n'a ajuns lucrul naintea corporațiunilor chimate a censura și aproba socota, să-i instrueze, să-li atragă atențiunea a îngriji de timpuriu, ca suma ce ar resulta din socotă ca bani gata, să fie disponibilă și la îndemână pentru a-o poté număra îndată la actul restaurării respective a o poté preda de nou alesului epitrop.

3. **Indatorăm în fine oficiile parochiali**, că în conțelegere cu epitropiile, și respective pe baza socioților epitropilor dela finea anului 1896, censurate de comitetul parochial, să compună inventariul despre toate lucrurile mobile, cu cari epitropii actuali dau, și respective au se dea socotă, anume: lada bisericeii, diuarul de percepțiuni și erogațiuni, (anumindu-se diua în care s'a încheiat), suma banilor în numărariu, evidința obligațiunilor cu espunerea în cifre a capitalului și a intereselor, apoi evidințele despre restanțele dela arandți, clopote, prapori, ripiți etc. și cu un cuvânt toate socioțile, diuarele, protocoțele, evidințele și toate hârțile de valóre după numărul și valórea lor.

4. **Terminele pentru restaurare** le vor define P. T. D. protopresviteri și administratori protopresviterali în sfera competenței lor, dar astfel ca restaurările preste tot să se pótă efeptui în cursul lunei Ianuarie 1897 și anume în sinodul ordinariu convocând și pentru censurarea socioților anului espirat, și acésta chiar și pentru ca sínódele protopesci ordinarii, să se pótă ținé conform stat. org. până în a dóua Duminecă din Februarie 1897.

5. Este de dorit, ca P. T. D. protopresviteri și administratori protopresviterali să conducă nemijlocit sínódele constituante din fie-care comună, dar special **să aviséză și provócă** a conduce nemijlocit sínódele constituante în acele comune, despre cari se scie din trecut, că din una, séu alta considerațiune, nu s'a putut efeptui restaurarea în bună înțelegere, ér în celelalte comune P. T. protopresviteri și administratori protopresviterali, să pot substitui și prin unii dintre membrii scaunali, și pot autorisa și pre conducătorii oficiilor parochiali, respective pe parochii presidenti ai sínódelor parochiale, dându-le acestora înviațiunea necesară.

6. După ce conform §-lui 10 din stat. org. **președintele Sinodului parochial**, e răspundător pentru ordinea bună, îi atragem atențiunea, că

pentru evitarea neînțelegerilor ce să ivesc în multe locuri chiar la constituire, anume la alegerea notariului și a bărbaților de încredere, el, președintele să lase curs liber, și decă e de lipsă și să cere, să admită alegerea acestora și cu vot nominal pe baza listei membrilor sinodului parochial. Tot datorința președintelui este ca, mai nainte de a purcede la actul restaurării, să esplice sinodului chiemarea și detorințele comitetului și a epitropiei; să esplice calitățile personale racerute dela membri acestor corporațiuni, chimate a lucra pentru religiositatea și moralitatea membrilor și a chivernisi averea parochiei, și deosebi să li arate că:

a) de după concludusul congresual Nr. 179/1891, în comitet pot fi aleși numai indiviți nepătați, adecă cari întrunesc condițiunile de vieță morală religioasă și socială;

b) de după §. 19 din Statutul organic „*Tatăl și fiul, moșul și nepotul, frații, socrul și ginearele nu pot fi deodată membrii comitetului*,” că

c) după tenórea §-lui 25 din Stat. org. „*epitropii nu pot fi între sine rudiți până în gradul al șeselea de sânge și al patrulea de cuscrie*.”

d) că membrii corporațiunilor de până acum să pot realege, dar se înțeleg de sine că numai aceia, cari în periodul ce espiră, prin viua interesare de binele și prosperarea bisericeii, prin portare morală neesceptiunabilă, și prin curațenia mânilor lor, s'au arătat demni de chiemarea lor,

e) că atât mersul regulat al afacerilor parochiali în genere, cât și special sporirea averei parochiali recere, că în epitropie nici decăt, dar nici în **comitet să nu se alégă** atari membri, cari ar sta în proces cu biserica, precum nici de aceia, cari detoresc bisericeii ori altor fonduri parochiali cu bani imprumutați ori alte pretensiuni în sume mai mari, cum ar fi bună órá acei epitropi, cari nepotând face séma cu banii, au dat obligațiuni și apoi nici nu plătesc nici asiguréză pretensiunea bisericeii, dar nu plătesc nici interesele regulat.

7. După acestea, președintele sinodului parochial din fie-care comună, având la mână lista alegătorilor, inventariul și socioțile, va pune la ordinea diiei censurarea socioților și eventual a bugetului, și după aceea va combina cu fruntașii poporului lista candidaților, cu observarea celor îndigitate sub p. 6. și cu acea observare, că acolo unde s'ar ivi mai multe păreri în privința alegenților, și respective unde alegătorii ar fi împărțiți în mai multe grupe, — datorința președintelui e a sfătui pre toți, să se înțelegă, că din fie-care grupă să se alégă în respectivele corporațiuni membri în număr proporționat numerului grupei, că și prin acésta să se dovedescă, că în biserică domnesce dragostea evangelică.

8. Purcedând la alegere, președinții sínódelor parochiali vor pune la cale mai întâi alegerea comitetului și după aceea a epitropiei parochiale.

Atât despre censurarea socoților, cât și despre alegerea comitetului și a epitropiei parohiale, se va lua act la protocol, în care se va induce rezultatul censurării și se va petrece corect numele membrilor aleși în comitet și epitropia.

9. Alegându-se comitetul și epitropia, este datorința președintelui sinodului să provoce pre epitropii de mai înainte, și acestia sunt îndetorați a preda numai decât: socoțile, lada bisericeii, obligațiunile, banii gata și toate hârțile de valoare manipulate de ei, la mâna noilor epitropi, având și actul de predare a se petrece la protocol, cu anumierea obiectelor și a valorilor predate, după care, nou aleasa epitropie intră în funcțiune, pentru îndeplinirea agendelor din §-l 27 al stat. org.

10. După terminarea restaurării și predării amintite mai sus, sinódele parohiale vor efectui alegerea membrilor mireni pentru sinodul protopopesc, a căror alegere se poate îndeplini prin aclamare, prin votare nominală sau secretă cu ședule; unde înse mai multe comune au se alegă la oaltă un membru la sinodul protopopesc, alegerea trebuie să se efectuească ori cu vot nominal ori cu vot secret prin ședule, și în cazul din urmă ședulele, după efectuarea scrutinării, au se se alăture la protocol.

11. După efectuarea acestor alegeri, protocolul să cetesce și autentică, și ședința Sinodului să încheiă, ér membrii aleși în comitet, să intrunesc pentru constituire și îndeplinirea agendelor avisate competenței comitetului, conform §-lor 20 și 22 respective 23 din stat. org. având președintele sinodului a așterne oficiului protopopesc în termin de cel mult trei zile după Sinod o copie autentică de pre protocolul Sinodului, sau cel puțin un extras despre alegerea comitetului și a epitropiei, despre predarea cassei și despre alegerea membrilor la sinodul protopopesc (împreună cu eventuale ședule de votare.)

12. Se însărcinază oficiile protopopesci, că atât pentru efectuarea celor espuse mai sus, cât și pentru că restaurarea corporațiunilor protopresviterali să se pótă îndeplini în timpul normat, — deodată cu publicarea circulariului presinte — din cari li să trimită numărul recerut de esemplare, — să publice:

- a) terminele de restaurări în parochii (p. 4.)
- b) împărțirea cercurilor pentru alegerea deputaților mireni la sinodul protopopesc, și respective pre basa împărțirii adoptate, să notifice fiecărei parochii câți membri mireni are să alegă pentru sinodul protopopesc;
- c) se defigă ziua și locul, unde să se intrunescă preoțimea tractuală pentru alegerea membrilor eclesiastici la sinodul protopopesc, conform normelor precisate în art. II. §§-ii 38, 40 și 41 din stat. org.

La staverirea și publicarea acestor termine să

se țină cont de prescisele statutului, că sinódele protopopesci ordinari, cari au să se țină în prima sau a doua Duminecă din Februaru, și cari au să se convóce cu 14 zile mai înainte, pre lângă pertractarea altor obiecte ordinarii, să pótă fi și constituante.

13. La actul restaurării sinódelor protopresviterali, au se servescă de cinosură normele proveđiute în circulariul episcopesc de datul 24 Iuliu 1869, Nr. 874 și 27 Noemvre 1869, Nr. 1387, cari s'au urmat la prima constituire a sinódelor protopresviterali, adecă la introducerea în viață a Statutului organic.

14. În legatură cu cele de sus mai este de observat: că scaunele protopresviterali, ca foruri judecătorești de prima instanță, investite cu jurisdicțiune canonică, rămân și mai departe în activitate, și numai încât unii membri ai lor prin mórte sau prin alte eventualități vor fi încetat din funcțiune, să vor deplini locurile vacante, conform §§. 53 și 55 din Stat. org. dar aceste alegeri au să se subșternă necondiționat la Consistoriu pentru îndeplinirea formelor canonice.

15. Să însărcinază în fine oficiile protopopesci a grăbi cu publicarea circulariului presinte astfel: ca, până în 10 Decemvre v. a. c. să ajungă la toate parochiile, nu altcum: că, pre basa protocoșelor de restaurare, luând în sinódele parohiale, să compună după ordul alfabetic al comunelor:

a) conspectul membrilor comitetului și ai epitropiei parohiale, ér pre basa protocolului sinodului protopresviteral, se compună:

b) lista membrilor sinodului, comitetului și a epitropiei protopresviterale.

având conspectul de sub a) și lista de sub b) împreună cu protocoșele de restaurare a-le așterne la Consistoriul de arci, cu rapórtse separate, cel mult până la finea lui Februaru 1897.

Arad, 25, Noemvre 1896.

Ioan Meșian, m. p.

Episcopul Aradului.

Istoria

bisericeii gr. or. române din Transilvania și Ungaria deia 1810 — 1846.

(Continuare.)

La această pedepsă fu împins de cătră antagoņiștii sârbi vrednicul apostol al deșteptării naționale pentru nobilul său zel, necruțând nici timp, nici ostenelă de a lupta pentru cauza ce reprezenta, cutrierând satele române și adunând banii necesari pentru a puté „astupa gurile leilor răcnitori.“¹⁾

Vestejit și adrobit de suferințe mărite și prin împrejurarea, că ai săi neașteptați la atâta cruđime din partea contrară și deci la moment terorisați, nu-l știaju ajutóra, și prevēđend, că aprópe numai singur

¹⁾ Iana-Liuba, lucr. cit.

fiind luptător probat între Români nu va putea duce lupta atât de neegală contra Sârbilor, cu inimă amară trecu la 1825, Nicoara în exilul voluntar în România.²⁾

Rezoluțiune asupra petiției nu sosia, cu toate că chiar însuși episcopul unit Sam. Vulcan, bărbat binevăduț la curte, se întrepusesse în favorul asupriților Români arădani³⁾ și cu toate că la 1816 mai trimiseră ei și o deputațiune la sinodul carlovițan convocat tocmai în cauza episcopiei arădane.⁴⁾

Trebue de altcum de recunoscut, că considerând organizațiunea mitropoliei carlovițene, cererile în sine juste ale Românilor arădani erau măcar în parte de natură a întimpina greutăți și la locurile mai înalte, chiar și atunci, dacă metropolitul, a cărui părere ca a unei autorități superioare bisericești trăgea mult în cumpănă, nu s'ar fi usitat la locurile mai înalte, de a reduce întreaga mișcare română din Ungaria la câțiva agitatori naționali ignoranți în afacerile bisericești și periculoși pentru stat; tendință evidentă, și în cunoscutul raport metropolitan dela 13 Iulie 1815 către cancelaria aulică. Căci ce cereau Românii arădani? Episcop român denumit dintre candidații aleși de clerul eparhial, cu alte cuvinte nici mai mult nici mai puțin, decât ca episcopul lor să nu mai fie impus de sinodul carlovițan.

Diecesa aradană se afla ca toate celelalte eparhii sârbe și române de sub Carloviț supusă jurisdicțiunii sinodului metropolitan și în privința impunerii episcopului diecesan. Excepționarea unei din aceste eparhii de sub instituțiunea legală a sinodului carlovițan ar fi avut consecințele sale pentru organizațiunea metropolitană și cu deosebire pentru însuși metropolitul sârbesc, care se temea atunci că și celelalte diecese ar nisui spre o asemenea excepționare. În cazul acesta era pusă mitropolitului cesțiunea de a renunța sau nu, la multa sa influință avută în sinodul metropolitan în privința așezării scaunelor episcopesci din mitropoliă.

²⁾ Rămășul bun dela patria sa și l'a luat dânsul și prin niște versuri atribuite lui; și cântate mult prin Bănat și părțile aradane. Ele vădesc nu numai deprimarea lui Nicoară din cauza suferințelor sale, ci și decepționarea lui pentru lipsa de ajutor dela conaționalii săi. Aceste versuri sunt publicate la Vulcan op. c. p. 364.

³⁾ La 1816 scrisse S. Vulcan către Tichindeal următoarele despre intervenirea sa în cauza arădanilor: „Precum și despre episcopie încă putem să așteptăm bine. Ce am putut, toate le-am făcut.“ Vulcan op. cit. p. 362—363.

⁴⁾ Vulcan op. cit. p. 361. La 9/21 Iunie 1816 scrie episcopul Vulcan lui Tichindeal, că el ar fi recercat de altcum pe mai mulți protopopi de-a nu trimite de felii deputațiune la sinodul metropolitan din Carloviț. — Tincu Velea încă amintește de o asemenea deputațiune a Românilor arădani condusă de prof. Iorgovici la Carloviț, dar cu ocaziunea deschiderii sinodului la 1818 (op. cit. p. 300.) Definitiv încă nu ne putem pronunța asupra vredniciei de credință a acestui dat, numai din cauză, că abia Tincu Velea amintește de o deputație română dela 1818 la Carloviț, ér de cea cunoscută dela 1816, nici nu pare a ști, căci nu ia notiță despre ea. Contra părerii, că Tincu Velea, ar greși aici într-o cât ar pune mai târziu cu doi ani deputația arădană la Carloviț, s'ar pute obiecta măcar, că și la 1818 trebue să se fi ținut un sinod în privința episcopiei arădane, căci în anul numit primesc eparhia acesta un administrator, care știe românește, ba se dicea a fi Român, făcându-se prin acesta evident o concesiuune Românilor. Apoi nu pot fi tocmai escluse și succesive deputații române. Totuși preponderază posibilitatea, că Tincu Velea ar fi greșit timpul mergerei deputațiunii române la Carloviț.

Dar nici conservativele locuri mai înalte nu ar fi voit să desconsidere organizațiunea legală a mitropoliei și să spriginască în întregul lor cererile aradane adecă și în privința suspendării competenței sinodale peste scaunul episcopesc din Arad. Mai mult era de sperat realizarea unei părți a cererilor române din Ungaria, anume ca să aibă Arădanii episcop român, deși această dorință nu mai puțin odiosă putea să-i fie Carlovițului, care în încuviințarea de episcopi români ce de sigur aveau să facă cauză comună cu conaționalii lor eparhioți, ar fi constatat cu părere de rău înaintarea Românilor spre eliberarea celor trei eparhii române de sub jurisdicțiunea Carlovițului. Dar și minimul cererilor aradane trebuia eluptat prin aducerea locurilor mai înalte la convingerea, că Sârbii ascund starea adevărată a lucrurilor, când nisuesc a reduce în reprezentațiunile metropolitane importanța și îndreptățirea acțiunii române.

Decurgând încă înțelegeri între Carloviț și locurile mai înalte se ajunse măcar atâta până la sosirea rezoluțiunii prea înalte în cauza Românilor arădani, că nu se mai trimiseră la Arad episcopi sârbi, ci numai administratori de același neam, așa se trimise în anii primi ai văduviei eparhiale archimandritul egumen al mănăstirei Hopova, Antonie Graf Brancovici (1815—1816) ér după dânsul archimandritul egumen al mănăstirei Racovița, Procopie Bolici (1816—1818.)⁵⁾

La 1818recurseră de altcum Sârbii la mijloace mai molcomitoare față de agitația română. În acest an fu adecă denumit de administrator în Arad Iosif de Putnic, episcop al Pacrațului, despre care se pretindea, că ar fi fost Român⁶⁾ din cauză, că fiind de naștere din Șimand, o comună română în comitatul Aradului⁷⁾ vorbia bine românește.⁸⁾

Mișcarea liberă bisericească a arădanilor mai avuse și acel rezultat, că deocamdată nici în diecesele bănățene nu se împliniră scaunele episcopesci, ci se puseră numai administratori, așa să orindui în eparhia timișană după mórtea sârbului episcop Stefan Avacumovici (1801—1822), archimandritul din mănăstirea Szerghetogului, sârbul Antoniu Graf Brancovici (1822—1829);⁹⁾ ér în episcopatul vârșetocaransebeșan după răposarea sârbului prelat Petru Ioanovici de Vidac (1806—1818), archimandritul sârb Sinesie Radivoevici (1818—1829)¹⁰⁾ care nu numai că luase împreună cu consistoriul său o atitudine pătimășe față de Moise Nicóră ațîțind spiritele

⁵⁾ D. Popa lucrarea citată.

⁶⁾ Tot acolo.

⁷⁾ Csaplovics, op. cit. t. II. p. 155. Iosif de Putnic era nepotul metropolitului sârbesc dela finea seclului trecut, Moise de Putnic.

⁸⁾ „Bucovina“ jurnal în Cernăuți an. 184) Nr. 13.

⁹⁾ Din protocoalele unui protopopiat gr. or. din comitatul timișan.

¹⁰⁾ Bartolomei „Șirul cronologic al episcopilor din Caransebeș-Vârșet (1690—1865);“ în Fôia diecesană 188. Nr. 45. Mai mult decât în această lucrare nu aflăm cu privire la episcopia Vârșetului nici în voluminosul op a lui Pesty „A szörényi bányász.“

eparchioților verșețeni în contra lui, dar merse în șovinismul său până a stinge pe la 1820 totă românitatea din Verșeț. ¹¹⁾

Scop de mulcomire va fi avut apoi și înființarea școlii clericale din Verșeț cu curs de trei ani și cu un despărțământ sârbesc și altul românesc la a. 1821, ¹²⁾ măcar că tot-așa întocmită în privința națională era și școala clericală înființată la 1799 în Timișoara. ¹³⁾

Dar mișcarea română nu se potoli nici prin obstrucționism violent, nici prin mulcomire. Dorința Românilor ortodocși din Ungaria de a-și asigura dezvoltarea bisericească prin episcopi de neamul lor era atât de naturală și justă, lupta pentru această cauză pentru care suferise un Țichindeal și un Moise Nicórá martiragiu, atât de sfântă, încât dela programul stabilit de ei nu se putea devia. De altă parte deveni jugul sârbesc atât de insuportabil, încât după un timp de pauză, necesară pentru reculegere în urma suprinďetórelor mijloce de terorizare din partea Sârbilor, sprijiniți de autoritățile civile, întreprinseră Românii o acțiune de natură a încorona lupta lor de pân'atunci.

E vorba de memorandumul, ce era după mărturia lui Tincu Velea de 120 de côle și ce l'ar fi așternut Corónei, probabil deja în numele întregului cler și popor român ort. din Ungaria și Bănat energicul naționalist și protopop al Timișórei, Georgevici. ¹⁴⁾

Timpul înaintării acestei suplice mărețe îl pune Tincu Velea după mórtea lui Țichindeal (1818) și trecerea în esil a lui Moise Nicórá (1825.) ¹⁵⁾

Mai pe sus de indoála póte fi, că în memorandumul amintit se cerea deja pentru tóte trei eparchiile române încorporate mitropoliei sârbesci episcopi români. — În privința lui observă Tincu Velea abia atâta, că era basat pe o mulțime de date autentice, tot atâtea probe despre nelegiuirile sârbesci. ¹⁶⁾

Regretăm a nu avé încă cunoscința mai apriată despre celebrul act al ortodocșilor români din Ung. și Bănat din deceniul al III. al secolului nostru. De sigur multe amănunte am fi putut estrage din amintitul memorandum spre descrierea vieții nóstre bisericești

¹¹⁾ Fóia pentru minte etc. 1846. Nr. 46. Tincu Velea ȳice în opul cit. p. 42. că Sârbii mai bętrâni și drepti de pe timpul lui enarau, „cá moșii lor au aflat în Verșeț o comună românescá cu scaun protopopesc, . . . cu limba bisericeii și a școlii românescá și ca document aduc, cá și pe la anii 180 — 1810 o parte mare a orașului vorbia n u m a i românesce, nu numai în Ciucuri Mahala, ci și în alte părți, cá lângă biserica mică era o școlá românescá, cá sá cânta românesce de partea stângă în ambe bisericile, adecá și în cea mică și în cea catedrală, până-ce administratorul Sinesie Radivoevici — acésta o șcim cu toții, pre la a. 18.0 — a stins și cea din urmă schintea de viață a românității din școlá și biserica Verșețului.“

¹²⁾ Bartolomei, lucr. cit. în Fóia diecesană Nr. 49.

¹³⁾ Țichindeal, Sfaturile înțelegerii etc. 1802. p. 13 și 14

¹⁴⁾ Dacă pentru acésta faptă vrednică de recunóscerea posterității române nu îndurase și Georgevici din partea Sârbilor sórtea antecesorilor săi Țichindeal și Nicórá etc. se atribue împrejurării, cá era un bărbat distins de însăși Coróna pentru meritele sale câștigate în rășboiul frances. Ioan Damsa, Ultimele reflecșiuni la atacul părintelui Emilian Micu etc. „în Dreptatea“ ȳ 1895 Nr. 100 p. 6. col. I.

¹⁵⁾ Veđi op. c. p. 143.

¹⁶⁾ Opul cit. p. 300.

cesci de sub Sâربي. Ne restringem prin urmare aici la reamintirea efectului său. Acesta se și arată nu peste mult și la curte, ceea ce dovedesce, cá de convingător și compromiștor era pentru Sâربي memorandumul. Curtea cunoscea deja împrejurările Românilor de sub Sâربي. În urma memorandumului la 1828 se mai limpeđi afacerea româno-sârbă prin sosirea mult așteptatei soluțiuni preainalte în cauza bisericească a Românilor. Situațiunea acestora sá mai îndreptá prin un ordin preainalt dela 1828, care dispune, cá episcopul arádan sá fie Român, ér cel din Timișórá șicel din Verșeț sá scie și românesce. ¹⁷⁾

În privința dreptului de a alege episcopii nu aflăm nimica amintit la istoricii, dela cari am primit înștiințarea despre rezoluțiunea dela 1828. Dar se înțelege de sine, cá dreptul alegerii episcopilor direct de către clerul eparchiot nu putea fi încă încuviințat. Ei aveau să fie și mai departe pe lângă denumire preínaltă impuși de către sinodul metropolitan din Carloveț. Prin urmare rămaseră cele trei episcopii ungurene, despre care tratăm și mai departe ca și sârbesci.

Dar totuși se ajunge după o luptă grea de dóuă decenii un mic succes, sá făcu posibil, cá deși deocamdatá nu toți Românii gr. or. din Ungaria și Bănat, cel puțin unii, adecá cei din diecesa Aradului sá se bucure de începutul renașterii lor bisericești.

În urma decisului preínalt se trimise de episcop în diecesa arádană vęduvitá deja de 14 ani egumenul archimandrit din Bezdin, Nestor Ioanovici de naștere din Brașov, ¹⁸⁾ care justificá speranțele ce le puseră Românii în un corp diecesan de neamul lor, căci îngrijia de interesele eparchioților săi până chiar și de cele igienice și economice. Sórtea însă voi, ca dęnsul după o păstorire abia de un an se trecă la cele eterne. ¹⁹⁾

După Ioanovici sá trágáná suplinirea scaunului episcopesc 5 ani; în acest interval eparchia era administratá dela 1832 de către Maccim Manuilovici, episcopul diecesei Verșețului, (1829 — 1833), ér dela 1833 de cel al diecesei timișene. Acesta vorbia bine românesce, fiind de naștere din comitatul Aradului. ²⁰⁾ Unii îl țineau chiar de Român ²¹⁾.

În fine sá denumi la 1835 de episcop aradan profesorul de teologie și protosincelul metropolitan din Arad Gherasim Rațiu, care abia după trei ani de oficiu — la 1838 — fu instalat ²²⁾

¹⁷⁾ Tincu Velea, opul cit. în prefață; „Bucovina“ a. 1849. Nr. 13.

¹⁸⁾ D. Popa, lucr. cit. din Biserica și Școlá a. 1884 Nr. 4. Ioanovici fu chirotonit întru episcop la 27 Ianuarie 1829.

¹⁹⁾ Tot acolo.

²⁰⁾ Veđi în „Bucovina“ 1849. Nr. 13.

²¹⁾ Veđi lucr. citat. a lui D. Popa în Bise. și Școlá Nr. 4 a. 1884.

²²⁾ Gherasim Rațiu era fiu de preot, născut în comuna Roitla 1793. Absolvând studiile în Oradea-mare, Timișórá și Carloveț se căsători și preoți. — Ajunse în curénd la vadă și protopop al Pesteșului, de unde fu chiamat de profesor la institutul

Zelul lui spre scopul eliberării bisericii române de sub tutela sârbescă era mare. Mai ales ultimii ani (1849 și 1850) ai păstoriei sale de 17 ani (1835 — 1850) mărturisesc despre sufletul său cel mare, înțelegând, că biserica română numai de nou organizată, ca autonomă, va avea viitor trainic.

Conform decisiunii preînalte dela 1828 aveau a-să îndeplini și vacantele scaune episcopesci dela Timișoara și Vârșeț, în un mod mai corect, ca până atunci, având episcopii impuși să știe și românește.

La Timișoara să aședă de episcop administratorul arădan Iosif Putnic, care însă după o păstorie cam de un an muri la 4 Nov. 1830. În acest an ajunse deci pe lângă diecesa aradană și cea timișană vacantă. Vacanța acesteia fu însă de durată mai scurtă decât cea a diecesei aradane; ținu până la 1833. În decursul celor trei ani de vacanță aflăm pe doi administratori ai eparhiei timișane și anume dela 12 Nov. 1830 pe Maxim Manuilovici, episcopul Vârșetului, ér dela 2 Dec. 1832 pe episcopul Budei, Stefan Stancovici. La 1833 fu transferat episcopul din Vârșeț la Timișoara și astfel éráși aflăm pe Maxim Manuilovici la cârma diecesei timișane, ca episcop (dela 1833 — 1838). Murind el la 1838 să trimise la Timișoara de administrator egumenul Bezdinului Platon Atanackovici, dar numai pe un an, căci la 1839 ajunge în scaunul episcopesc sârbul Pantelimon Jifcovici, pe care și anii revoluțiunii maghiare îl află în fruntea eparhiei ²³⁾

În diecesa vârșeto-caransebeșană să impuse la 1829 Macsim Manuilovici de episcop. În decursul celor patru ani ai păstoriei sale în Vârșeț, nisui a introduce éráși limba română chiar și în biserica catedrală de acolo, dar fără succes, căci șovinistii Sârbi din Vârșeț nu avură odichnă, până nu scóseră din nou limba română din biserică. Abia în capela reședinței episcopesci i-să asigurase adăpost, atât sub Manuilovici, cât și sub succesivii săi. — Dintre aceștia fu primul Iosif Raiacici. Păstori 9 ani (1833 — 1842) cu vrednicie. La 1842 să alese de metropolit.

Hotărîrea préinaltă dela 1828, după care episcopii celor două diecese bănățene aveau să poseadă și limba română — normă întărită de locul préinalt

teologic din Arad. „Aici i-să deschise lui câmpul de a-și aduce darurile inimii și a-le sufletului său pe altariul sântei noastre biserici creșt-ressaritene și pe al națiunei, vârsând tesaurul cunoștințelor sale în mintea învțățeleor săi teologi și aprindând în peptul lor sacrul foc al credinței drepte și al amórei naționale, care până atunci era stênsă și inecată prin potopul intrișilor și asuprințelor străine. După repausarea soției sale călugărindu-să, prin multele cunoștințe și meritele câștigate prin înfocatul zel și neobosită lucațivitate comprobată în tóte direcțiunile purtate mai înainte să făcu demn a fi la a. 1835 denuit episcop în diecesa Aradului. Scopul spre care a nisuit ca episcop din tóte puterile în tot timpul păstoriei sale, a fost ca să înainteze interesie și să ridice în orirea bisericii și a națiunei sale de toți asuprite.“ Lui îi succese la 1850 de-a obține încuviințarea unui sinod eparhial compus din deputați atât din cler cât și mireni o instituțiune susținută și astăzi.“ Veđi „Bucovina“ 1850 Nr. 57.

²³⁾ Estras din protocoțele unui protopopiat timișan.

și la 1835 și 1842 — fu respectată cu deosebire la 1842, căci metropolitul sârbesc alege împreună cu sinodul său din Carloviț de episcop în Vârșeț pe Stefan Popovici, care șcia bine românește și era născut în Bănat. Acesta (dela 1843 — 1849) să subscrie episcop al eparhiei Caransebeș-Vârșeț, pe când înaintașul său să numia al Vârșetului și al Caransebeșului. ²⁴⁾

Causa română consta însă nu numai în pretinderea îndreptățirii Românilor cu privire la aședarea scaunelor episcopesci în cele trei diecese din partea resăritenă a metropoliei, ci și îndreptățirea lor în tóată privința cu Sârbii. Români nu mai puteau suferi, că numai Sârbii să represinte în afară întreaga metropolie, în care să află ei în un număr considerabil. Numirea comună a gr. orientaliilor din Ungaria și Bănat de „națiune ilirică“ precum și numele congresului pentru alegerea metropolitului de „congres național iliric“ evident ignora Români din metropolie.

Dar înlocuirea acestor numiri necorespunđătoare stării adevărate a lucrurilor cu alte neajăzătoare, cari ar avea să esprime dualismul factorilor naționali și constitutivi ai metropoliei, înzădar o urgiase un deputat român din congresul carlovițan dela 1837, fostul director de școle Macsim Pascu, căci majoritatea congresului constăător din 100 membri era sârbă, și să înțelege și conservativă. ²⁵⁾

Nu-i mirare deci, că Români ungureni au primit impresiunea, că Sârbii nu le voesc binele. De sigur multe neindreptățiri au trebuit Români să îndure, până ce ajunseră la convingerea, că ar fi timpul să renunțe la strinsa comunitate bisericescă cu Sârbii. Între primii luptători spre acest scop au fost și avocatul Eftimie Murgu și cătră finea vieții sale chiar și episcopul român din Arad Gerasim Raț. ²⁶⁾

Între alte neajunsuri ale bisericii ort. din Ungaria sunt de amintit mai ales esecutarea nesatisfăcătoare a art. 27 de lege de 1792 și situațiunea preoțimeii. Art. 27 de lege dela 1792 drept, că investi și pe orientali din Ungaria cu dreptul de a fi cetățeni, deci cu dreptul principial al celor alte religii și anume ca să pótă câștiga și posede bunuri și a purta oficii, asigurându-li-să tot odată și privilegiile avute și până atunci (ilirice) în privința bisericilor, școlilor și fundațiunilor. În tot decursul periodului nostru, însă numai nobilii orientali aveau fericirea de a-să bucura de favorul amintitului articlu dietal până ce nenobilor gr. ort. abia dieta de-

²⁴⁾ Milleker, Geschichte der k. k. Freistadt Varschetz, v. I. p. 310 și v. II. p. 322; Tincu Velea, op. cit. p. 142 și în prefață. Bartolomei, Șirul chronologic etc. în Fôia diecesană 1887 Nr. 4; un articol în „Bucovina“ 1850 Nr. 57; și în fôia pentru minte, ânima etc. 1846 Nr. 46.

²⁵⁾ La congresul carlovițan era diecesa arădană reprezentată prin 6 deputați: 3 din cler și 3 mireni. Cam atâția vor fi fost și din fie-care diecesă bănățană. D. Popa „Mominte interesante etc.“ în Bis. și Școla 1884. Nr. 4.

²⁶⁾ Bariț op. cit. v. II. p. 660.

la 1844 prin art 5-lea dădu dreptul de-a purta officii. ²⁶⁾

În fapt biserica orientală din Ungaria cu toată poziția ei mai bună decât a bisericii noastre ardelenne nu era încă cuprinsă între religiunile recepte a-le țării. În fine la 1846 mitropolitul ortodox Raiacici anunță din Viena prin cerculariul din 21 Faur cu mare bucurie, scirea despre recepțiunea turmei sale, prin un decret împărătesc din 15 Faur, indemnându-o la sărbătorirea îmbucurătorului eveniment. Starea preoților, încă avea natura unui obiect de gravamen, cu toate că instrucția imp. dela 1810, către Moga, mărturisește de o situațiune bună a clerului ort. din Ungaria, când enunță, că preoțimea nou-nită din Transilvania nu pôte fi părtașe de privilegiile clerului illiric.

(Va urma)

Julian Suciu.

D I V E R S E.

* *Metropoliă ortodoxă română în Macedonia.* În ședința camerei României ținută la 4 Decembrie nou a. c. ministrul de externe d-lu C. Stoicescu răspundând la o interpelațiune a deputatului Delavrancea a anunțat între aplausele generale ale camerei, că: M. S. Sultanul a emis un ordin imperial, pre baza căruia s'a recunoscut poporului român macedonean individualitatea sa proprie, și s'a pus în drepturi egale cu cel otoman; în special a obținut dreptul de a înființa o Metropoliă ortodoxă română. La 6/18 Noembrie a și fost îndeplinit noul scaun metropolitan prin Eminența Sa Arhiepiscopul Antim, ales din partea notabililor români din Macedonia.

* *In cestiunea I. P. S. S. Metropolit Primat Ghenadie* a intervenit în timpul din urmă o însemnată schimbare. Dimissionând guvernul, în fruntea căruia era d-lu Dimitrie Sturza, noul guvern al României constituit sub presidiul d-lui Aurelian a promis, că va îngriji, ca această cestiune să se resolvască în un mod satisfăcătoriu pentru țără.

* *Deputați congresuali din cler.* În legătură cu cele comunicate în numărul trecut înregistrăm, că în cercul Lipova-Vinga s'a ales părintele Voien Hamsea protopresviter în Lipova, în cercul Buteni-Halmagi părintele Ioan Groza protopresviter în Halmagi.

* *Carte aprobată.* „Gramatica română” pentru învățământul secundar de Ioan Petranu profesor în Arad a obținut aprobarea Inaltului Minister sub Nr-ul 66.150/1896.

* *Ședință publică.* Societatea de lectură „Andrei Șaguna” a ținut Vineri, în 29 Noiembrie st. v., în memoria Marelui Arhiepiscop Andreiu, în sala cea mare a edificiului nou seminarial o ședință publică cu următorul program: 1. Dăruie cântări pentru cor, de G. Dima: a) „Pre tine te laudăm;” b) „Sfânt,

¹⁶⁾ Marienescu op. cit. p. 77. Probabil apoi, că în locurile unde se a'au, orientalii mestecați cu preferință romano-cat., se mai ținea din partea ort. și în periodul nostru sărbătorile lor.

sfânt, sfânt;” executate de corul seminarial. 2. „George Lazăr și renascerea culturii naționale,” disertație de Ioan Dobre, cleric în cursul al III-lea. 3. „Duo” pentru 2 violine de I. F. Mazas, executat de Ioan Mateiu și George Henția, clerici în cursul I. 4. „Diua învierii,” poezie de George Coșbuc, declamată de Ilie Hociotă, cleric în cursul I. 5. „Un obicei de Crăciun pe Valea Hârtibaciului” de Iacob Manuil, cleric în cursul al III-lea. 6. „Haimana,” canțonetă comică de V. Alexandri, predată de Traian V. Matora, cleric în cursul al III-lea. 7. „Un regret,” de N. Popovici, executat de corul seminarial.

* *Abonamentul „Familiei” scăzut.* Voind a răspunde la o dorință manifestată din mai multe părți și în mai multe rânduri, începând din 1 Ianuarie viitor reducem abonamentul „Familiei” pe an în loc de 10 fl. la 8 fl.; pe $\frac{1}{2}$ de an, în loc de 5 fl. la 4 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de an, în loc de 2 fl. 70 cr., la 2 fl. În România pe an, în loc de 25 lei, la 20 lei.

Aducând această înlesnire pentru abonare, rugăm pe toți amicii foii noastre să binevoiescă a ne da spriginul întru răspândirea întreprinderii noastre, recomandându-o și altora și făcându-ne cât mai multe abonamente noue, — ca astfel să fim în stare a menține și în viitor prețul redus și eventual să-l mai scădem.

Acăsta reducere ne silește tot odată să rugăm pe toți abonanzii noștri să ne răspundă prețul regulat și înainte. căci cu abonamente plătite neregulat și ulterior, nu putem susține foia.

„Familia” va apăre și în viitor odată pe săptămână, pe câte o colă și jumătate, adică pe 12 pagine tipărite des, ilustrată din ce în ce mai bogat și având peste 40 de colaboratori. — Oradea-mare 5 Decembrie 1896. — Editura „Familiei.”

* *Care limbă posedă mai multe cuvinte?* Diarul „Intermediarul Cercetărilor” răspunde la întrebarea: „Care limbă posedă mai multe cuvinte? în chipul următoriu: E în mod general admis că 5000 de vocabule suni de ajuns spre a face față nevoilor usuale; vocabularul unui scriitor nu trece nici odată peste această cifră; cu 7000 de cuvinte se cunoște limba în fond. Limba engleză ar cuprinde 15.000 de cuvinte. Cu toate acestea Theommery pentru același idiom, a făcut o lucrare prin care se atribue limbei engleze 87.000 de cuvinte. Un dicționar ordinar german e format, în mod aprocsimativ, din 42.000 de cuvinte. În limba spaniolă se află aproape 52.000 de vorbe. Limba chineză e compusă din 40 de mii de vorbe, cuprinse într'un dicționar imperial din secolul XVIII. Limba arabă e de sigur una din limbile care numără mai multe vocabule. Într'o conferință făcută la Paris, acum trei ani, cheikul Albu Nadhara, un învățat egipten, a tratat acest subject. Orientalistii, dicea oratorul, au recunoscut în totdeauna importanța limbei arabe, nu numai prin utilitatea sa în cercetările filosofice și archeologice, dar și ca cel mai perfect mijloc de a avea o perfectă cunoștință a forței și dezvoltarea spiritului și inteligenței fiilor din Orient. De altminteri e incontensabil, că din toate limbile orientale cea arabă e cea mai perfectă, căci posedă cea mai mare literatură poetică, științifică, morală și religioasă. Ceva mai mult, limba arabă este limbă sfântă a musulmanilor din lumea întregă, și de la primele cuceriri ale Ismanului arabul a format o parte intergrantă din mai multe limbi din Orient. Limbele turcă, persană și hindostană sunt

așa de strins legată de cea arabă, încât ori-ce profesor de aceste limbi trebuie să cunoască și pe cea din urmă. Limba arabă se compune aproape din 90.000 de vorbe; ce bogăție, comparată mai cu seamă cu sărăcia celorlalte limbi ale Orientului; ebraica de exemplu e cea mai săracă decât toate. Astfeliu vinul, deși e oprit de Mohamet are 140 de numiri diferite în limba arabă, și acesta nu spre a indica diferitele varietăți de vin, ci spre a numi acesta beutură, care la noi e cunoscută sub numele de vin. O altă dovadă de această bogăție e faptul, că literatura arabă are foarte lungi poeme mononime la cari toate versurile se termină prin aceleași litere. În altă limbă ar fi imposibilă o atare versificație. În această privință limba arabă poate fi considerată pe drept cuvânt ca o limbă foarte bogată.

* **Rectificare.** Dl. B. T. Neagu învățător în Usașen cere să rectificăm himenul publicat despre D-Sa în numărul 44 al foiei noastre, fiind necesar.

* **Avis.** P. T. DD. cari au binevoit a primi în comisiune calendarie de ale tipografiei diecesane pre anul 1897, sunt prin această rogați cu totă stima, să binevoască a ni-retrămite exemplarele, ce cugetă, că nu le-ar potè petrece, de ôre-că noi nu mai dispunem de nici un exemplariu.

Tot odată rogăm pre P. T., DD. cari au cerut de nou calendarie, să binevoască a fi puțin în asceptare, până când vom potè satisfice la toți.

Administrațiunea tip. diec.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa primă din comuna Chesinț, în protopresbiteratul Lipovei, se scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foia „Biserica și Școla“

Emolumentele împreunate cu acesta parochiă sunt: Una sesiune parochială, un plat parochial, birul preotesc și stola usuată, cari toate la o altă computate în bani, dau un venit anual de circa 800 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochiă, sunt avisați ca recursurile lor ajustate conform dispozițiilor legali în vigoare, și adresate comitetului parochial din Chesinț, să-le subscernă subscrișului protopresviter în Lipova (B.-Lippa) până la termenul susindicat; precum și de a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sta biserică din Chesinț spre a se face cunoscut poporului și a-și arăta desteritatea în cele rituali și respective în oratoria bisericăscă.

Chesinț la 24 Noemvrie 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopop.

—□—

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din Șicula, la școla devenită vacantă prin pensionarea veteranului învățătoriu Georgiu Cruceanu, cu acesta se scrie concurs, cu termen de alegere 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: a) locuință cu grădină de legume, b) salariu în bani gata 300 fl., c) 6 stângeni lemne, din care este a-se încălzi și școla, d) 10 fl. pentru

conferințe, e) Unu jugeru de pământ, f) dela înmormentări unde va fi poștit 40 cr.

Recurenții sunt avisați a substerne petițiunile M. O. Domn Cornel Ursuțiu, adm. protopop. și inspector școlar în Șepreuși (Șeprôs). Dela recurenți se pretinde fără altă remunerațiune a conduce și strana, cei ce vor fi în stare a conduce cor, vor fi preferiți.

Din ședința comitetului parochial, dela 23 Octomvrie 1896.

Comitetul parochial.

Florian Monța, m. p.

președintele com. par.

În conțelegere cu: CORNEL URSUȚIU m. p. adm. protopop, inspector școlar.

—□—

Pe baza ordinațiunei Ven. Consist. aradan de dtto 16/28. Octomvrie a. c. Nr. 5808. se scrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de clasa a II-a din comuna Miniș, comitatul Aradului, protopresbiteratul Radnei cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1) un pătraru sesiune pământ arătoriu; 2) în birul preotesc: a) dela fiecare proprietariu de 1/8 pământ, una măsură de grâu, b) dela fiecare proprietariu de casă câte un'a măsură cucuruz sfârmat, c) dela jeleri 50 cr. v. a. 3) în arênda alor 6 jugere competiță de pașune câte 2 fl. v. a. după juger, și în fine; 4) stolele usuate dela 250. numere de case.

Recurenții sunt avisați recursurile lor ajustate conform §. 15. lit. b. al Regulamentului pentru parochii adresat comitetului parochial din Miniș — a-le trimite părintelui protopop Vasile Beleş în M. Radna până la termenul susindicat, și a-se presenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în st. biserică din Miniș, pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și cant.

Alegându-i preot va avè se restituie epitropiei parochiale din Miniș spesele în suma de 40 fl. v. a. făcute cu sădirea viei în pământul parochial.

Miniș, 5/17 Noemvrie 1896.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VASILE BELEȘ, m. p. protopop.

—□—

Nr. 702/1896.

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa a III-a din Chișlaz, protopresbiteratul Oradiei-mari se scrie concurs cu termen de alegere pe 17/29 Decembre 1896.

Emolumentele sunt: 1) 17 jugere catastrale și 401.) □ pământ arătoriu afară de pascu prețuit în 250 fl., 2) 112 măsură bucate à 1 fl. 25 cr. 140 fl.; 3) Venitele-stolari după calculul mediu alor 5 ani din urmă 100 fl.; 4) Dreptul de pășunat pentru 6 vite 21 fl.; 5) Cortel liber cu trei chilli, supra-edificate și gradină prețuit în 50 fl.; de tot = 561 fl.

Se noteaza, că după pământul parochial contribuțiunea erarială o va solvi preotul alegând.

Doritorii de a ocupa această parochie, sunt poștiți a-și substerne recursurile proveđute cu documintele rețerate pentru parochie de clasa a III-a și adresate comitetului parochial din Chișlaz se-le substernă subsemnatului protopop în Oradea-mare, până în 14/26 Decembre a. c. având recurinții până la alegere a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sânta biserică din Chișlaz, spre a-și arăta desteritatea în cele rituali.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: TOMA PACALA, m. p. protopop.

—□—